

ДСНС УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ (М. ВІННИЦЯ)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник училища

полковник служби

цивільного захисту

Микола ГОВОРУЦАК

« 06 » 07 2022 р.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

З НОРМАТИВНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ»

підготовки фахівців освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра та освітнього рівня вищої освіти, окрім спеціальності «Пожежна безпека» (зі скороченим строком навчання), за освітньо-професійною програмою «Організація та функціональне забезпечення оперативного зв'язку у сфері пожежної безпеки» спеціальності 261 Пожежна безпека галузі знань 26 Цивільна безпека

Вінниця-2022

Основи філософських знань. Освітня програма підготовки фахівців освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» на основі основи освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра та освітнього рівня вищої освіти, окрім спеціальності «Пожежна безпека», (зі скороченим строком навчання) за освітньо-професійною програмою «Організація та функціональне забезпечення оперативного зв'язку у сфері пожежної безпеки» спеціальності 261 Пожежна безпека галузі знань 26 Цивільна безпека. Вінниця: ВПУ ЛДУБЖД (м. Вінниця), 2022.

Освітню програму складено на основі стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 261 Пожежна безпека галузі знань 26 Цивільна безпека, затвердженого наказом МОН України від 06.04.2022 № 308, та освітньо-професійної програми «Організація та функціональне забезпечення оперативного зв'язку у сфері пожежної безпеки» підготовки фахівців освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» за спеціальністю 261 «Пожежна безпека», затвердженої наказом училища від 04.07.2022 № 67-ОП.

Укладач: викладач основ філософських знань, кандидат філософських наук спеціаліст вищої категорії

Дмитро ЩЕРБАЦЬКИЙ

Рекомендовано до розгляду на засіданні педагогічної ради цикловою комісією гуманітарних та фундаментальних дисциплін
Протокол № 1 від «04» липня 2022 р

Голова циклової комісії

Віталій КАРАЩУК

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО на засіданні педагогічної ради училища протокол № 1 від «06» липня 2022 року

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вивчення дисципліни «Основи філософських знань» є важливим чинником інтелектуального та духовного розвитку здобувачів освіти, формування у них здатності до адекватного розуміння та розв'язання теоретичних, методологічних, світоглядних проблем сучасної науки.

«Основи філософських знань» полягає у формуванні у здобувачів освіти світоглядного і методологічного апарату, необхідного для вивчення фахових дисциплін, а також ознайомлення з основними досягненнями світової та вітчизняної філософської думки, розкриття сутності основних понять філософії та релігієзнавства, їх еволюції та значення в процесі формування основних світоглядних засад особистості.

Світогляд є інтегрованим показником духовного життя, а це дозволяє здобувачам освіти одержувати цілісне уявлення про всесвіт і відповідно його складові: людину, природу, культуру та науку. У курсі на великому історичному матеріалі розвитку світової філософської думки обґрунтовуються фактори, що забезпечують процес гуманізації людини в її історичному розвитку.

Вивчення дисципліни передбачає розвиток загальної ерудиції та філософської культури мислення, збагачення історичної пам'яті та подолання комплексу національного філософського провінціалізму.

Разом з такими навчальними дисциплінами, як: «Історія України», «Культурологія», «Основи правознавства» утворює царину гуманітарних знань, що є необхідними в професійній підготовці фахових молодших бакалаврів зі спеціальності 261 Пожежна безпека. Отримані знання, творчі естетичні вміння, культура мислення та мови є важливими передумовами для розширення інтелектуального кругозору здобувачів освіти, для формування їх здатності до нестандартного мислення, прищеплення творчого підходу до професійних проблем тощо.

У результаті вивчення дисципліни «Основи філософських знань» фахові молодші бакалаври повинні мати загальні компетентності:

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Програмні результати навчання:

- Дотримуватися вимог законодавства, державних та міжнародних стандартів в професійній діяльності.

Засоби діагностики успішності навчання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- реферативне повідомлення;
- контрольна робота.

ОРИЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ тем	Назви тем	Всього годин	Кількість аудиторних годин				Самостійна робота
			всього	лекції	семінарські заняття	контрольна робота	
1	Філософія як соціально-культурна цінність. Історичні типи філософії	11	6	4	2		5
2	Практичний спосіб людського буття в природному та соціальному культурному просторі	12	8	6	2		4
3	Пізнавальний процес, його сутність і зміст. Суспільство як об'єкт пізнання	10	8	4	4		2
4	Релігієзнавство	11	9	6	3		2
	Контрольна робота	1	1			1	
Всього годин/кредитів ЄКТС		45/1,5	32	20	11	1	13

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Філософія як соціально-культурна цінність. Історичні типи філософії

Людське усвідомлення об'єктивної та суб'єктивної реальності. Предмет, структура, і основні функції філософії. Філософія як теоретична основа світогляду. Історичні типи світогляду (міф, релігія, філософія). Свідомість як особлива здатність людини.

Моделювання філософських проблем. Філософія Індії та Китаю. Антична філософія. Стель мислення середньовічної філософії. Філософія Нового часу. Некласична та сучасна західна філософія.

Німецька класична філософія. Критична філософія І. Канта. Філософія Й.Г. Фіхте та Ф.В. Шеллінга. Філософія Г.В.Ф. Гегеля. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.

Філософська думка в Україні. Провідні філософські джерела та філософські ідеї часів Київської Русі та доби відродження. Поява професійної філософії в Україні. Особливості філософських курсів Києво-Могилянської академії. Життя та філософська діяльність Г. Сковороди. Університетська філософія в Україні ХІХ ст. Особливості розвитку української філософії ХХ ст.

Рекомендована література: 1, 2, 3.

Тема 2. Практичний спосіб людського буття в природному та соціальному культурному просторі

Людське буття як предмет філософського осмислення. Фундаментальне значення проблеми буття для філософії. Проблеми буття в історико-філософському окресленні. Категоріальні визначення буття. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття (філософське окреслення). Проблема буття людини. Буття людини, її діяльність та сутнісні сили. Сутність людського буття. Основні форми людського буття. Проблема смерті та безсмертя людини у філософсько-світоглядному окресленні.

Філософське вчення про розвиток. Філософський зміст вчення про розвиток. Принципи діалектики. Категорії діалектики. Закони діалектики. Закон єдності і боротьби протилежностей. Закон переходу кількісних змін у якісні. Закон заперечення. Альтернативні концепції діалектики. Система філософських категорій. Світ як всеохоплююча діяльність. Поняття матерії. Єдність матерії, руху, простору і часу. Типологія філософських систем. Проблема походження та існування людини. Філософський аспект проблеми походження людини. Творчість: філософські аспекти проблеми. Мета і цінність людської життєдіяльності.

Рекомендована література: 1, 2, 3.

Тема 3. Пізнавальний процес, його сутність і зміст. Суспільство як об'єкт пізнання

Теорія пізнання. Проблема пізнання у філософії. Єдність чуттєвого та надчуттєвого у пізнанні. Проблема істини та її критеріїв. Основний зміст пізнавальної діяльності. Поняття пізнання та його види. Рівні та форми пізнання. Сутність і структура пізнавального процесу. Свідомість як діалектична єдність знання та пізнання. Форми та методи наукового пізнання. Реалізація способу життя людини через діяльність. Виробництво, розподіл, обмін, споживання. Історія суспільства – розвиток діяльності людини. Потреби та інтереси як спонукальні мотиви діяльності людей.

Глобальні проблеми сучасності. Специфіка глобальних проблем людства. Основні глобальні проблеми сучасності: екологічна, демографічна, проблема війни й миру. Розрив між розвиненими і відсталими країнами. Духовні проблеми. Соціально-екологічні наслідки глобалізації. Загальна характеристика процесу глобалізації. Екологічні наслідки глобалізації. Соціальні наслідки глобалізації.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5.

Тема 4. Релігієзнавство

Релігієзнавство як галузь знань. Релігієзнавство як галузь філософського знання. Предмет, категорії й аспекти релігієзнавства. Мета і завдання курсу “Релігієзнавство”.

Еволюція і типи релігій. Основні теорії походження релігії. Структура релігії. Головні функції релігії. Класифікація релігій. Локальні релігії. Світові релігії. Первісні вірування. Національні релігії. Світові релігії. Нетрадиційні релігії, неорелігії. Релігійні конфесії та напрямки в Україні. Нетрадиційні релігії. Релігія як соціально-історичне явище. Сутність та етимологія поняття «релігія». Релігія як форма суспільної свідомості. Релігія як історичне явище, її походження. Соціальні функції релігії. Релігійні конфесії та напрямки. Виникнення християнства та його еволюція. Виникнення Ісламу. Буддизм, його виникнення, особливості віровчення, культу й організації. Основні напрямки буддизму.

Соціальні інститути та спільності. Види і функції соціальних інститутів. Формальні і неформальні соціальні інститути. Функціональні якості соціальних інститутів. Спрямованість особистості.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5.

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Лубський В. І. Релігієзнавство. Підручник для вузів / В. І. Лубський– Київ : Академія, 2002. – 432 с.
2. Надольний І.Ф. Філософія. Навчальний посібник / І.В. Надольний. – Київ : Вікар, 2006.- 283 с.
3. Петрушенко В. Л. Основи філософських знань : / В.Л. Петрушенко. – Львів : «Новий світ-2000», 2006. – 526 с.

Додаткова:

4. Ільїн В.В. Філософія. Підручник / В.В. Ільїн – Київ : Знання, 2002. – 642 с.
5. Колодний А., Ломовик Б. Релігієзнавчий словник / А. Колодний, Б. Ломовик. – Київ : Четверта хвиля, 1996. – 258 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Рівень підготовки	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
І. Початковий рівень	1	Здобувач освіти намагається відтворити навчальний матеріал. Не орієнтується в основних питаннях філософії і релігії. Здобувач освіти може дати визначення «філософія», вибрати правильний варіант відповіді із двох запропонованих (на рівні «так – ні»). Виконує не більше 20% від загальної кількості тестів.
	2	Здобувачеві освіти не вистачає доказів для обґрунтування власного погляду. Здобувач освіти знає основні типи релігії та терміни філософії, може назвати декілька прізвищ філософів та за допомогою викладача їх період діяльності. Виконує не більше 20% від загальної кількості тестів.
	3	Здобувач освіти знає основні типи релігії та терміни філософії, за допомогою викладача визначає тип конкретної релігії. Здобувач освіти може розповісти кількома реченнями про твердження, впізнати постать, подію, має загальне уявлення про напрямки філософії. Виконує 30% від загальної кількості тестів.
ІІ. Середній рівень	4	Здобувач освіти порушує логіку відповіді, допускає суттєві помилки в знаннях та пояснені питань дисципліни, здатний відтворювати навчальний матеріал не в повному обсязі відповідно до тексту підручника або пояснення викладача, мова спрощена. Знає закономірності виникнення і функціонування релігії, взаємозв'язок релігії і філософії, загальну характеристику первісних вірувань, світових, локальних, нетрадиційних і традиційних релігій. Здобувач освіти може репродуктивно відтворювати частину фактичного матеріалу теми, філософського поняття подані в тексті підручника або викладачем, вміти правильно застосовувати філософські поняття. Виконує 40% від загальної кількості тестів.

	5	<p>Здобувач освіти розуміє основний навчальний матеріал, здатний дати визначення понять але при цьому допускає помилки. Може відтворити значну частину матеріалу, частково обґрунтувати та проаналізувати її, зробити висновки. Оцінювання досягнень філософської думки лише емоційно. Має труднощі при діалоговій бесіді і доказах власної думки. Знає закономірності виникнення і функціонування релігії взаємозв'язок релігії між міфологією, наукою, філософією, загальною характеристикою первісних вірувань, світових, локальних, нетрадиційних і традиційних релігій, становище релігійного життя сучасної України. Вміє оцінювати духовну спадщину релігій світів та свого народу. Здобувач освіти може за допомогою викладача послідовно викласти значну частину фактичного матеріалу теми, визначити окремі ознаки філософських понять та наводити приклади. Виконує 55% від загальної кількості тестів.</p>
II. Середній рівень	6	<p>Здобувач освіти виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна але недостатньо осмислена. Може аналізувати навчальний матеріал з філософії, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки, оцінювати досягнення філософської думки лише емоційно. Має незначні труднощі при діалоговій бесіді і доказах власної думки. Знає закономірності виникнення, розвитку і функціонування релігії, взаємозв'язок релігії з міфологією, наукою, філософією, особливості і загальну характеристику первісних вірувань, світових, локальних, нетрадиційних і традиційних релігій, становище релігійного життя сучасної України, основи законодавства щодо свободи совісті в державі. Здобувач освіти може в цілому самостійно висвітлити значну частину фактичного матеріалу теми, дати характеристику явища, визначити філософські поняття. Виконує 65% від загальної кількості тестів.</p>

<p style="text-align: center;">ІІІ. Достатній рівень</p>	<p style="text-align: center;">7</p>	<p>Здобувач освіти виявляє знання і розуміння переважної більшості навчального матеріалу. Володіє декількома методами пізнання але має незначні труднощі при діалоговій бесіді і доказах власної думки. Користується науковою термінологією. Знає закономірності філософії виникнення, розвитку і функціонування релігії, взаємозв'язок релігії з міфологією, наукою, філософією, особливості і загальну характеристику первісних вірувань світових, локальних, нетрадиційних і традиційних релігій, становище релігійного життя сучасної України, основи законодавства щодо свободи совісті в державі. Вміє науково оцінювати духовну спадщину релігій світу та свого народу, науково пояснювати, аналізувати, порівнювати основні характеристики та риси релігій світу. Здобувач освіти може самостійно викласти матеріал теми, завершуючи його висновками, правильно застосовувати філософські поняття та термінологію. Виконує 70% від загальної кількості тестів.</p>
<p style="text-align: center;">ІІІ. Достатній рівень</p>	<p style="text-align: center;">8</p>	<p>Здобувач освіти уміє аналізувати, робити висновки. Відповідь його повна, логічна обгрунтована але з деякими неточностями. Вміє порівнювати цінності національні, загальнолюдські, особисті. Оцінювання подій, ідей, досягнень філософської думки наукове. Володіє декількома методами пізнання, але має незначні труднощі при діалоговій бесіді і доказах власної думки. Користується науковою термінологією. Толерантно ставиться до протилежних думок. Знає закономірності виникнення, розвитку і функціонування релігії, взаємозв'язок релігії з міфологією, наукою, філософією. Знає особливості і становище релігійного життя сучасної України, основи законодавства щодо свободи і совісті в державі. Вміє науково оцінювати духовну спадщину релігій світу та свого народу, науково пояснювати, аналізувати основні характеристики та риси релігій світу. Вільно визначає тип конкретної релігійної конфесії, її релігійну орієнтацію та місце в державному устрої та суспільному житті держави. Виконує 80% від загальної кількості тестів.</p>

	9	<p>Здобувач освіти вільно володіє вивченим матеріалом, вміє систематизувати інформацію, потребує незначної допомоги викладача при виборі напрямку відповіді та допускає незначні помилки, неточну аргументацію. Оцінювання подій, ідей, досягнень філософської думки наукове. Володіє декількома методами пізнання. Вміє самостійно працювати з додатковою літературою, критично ставиться до тенденційної інформації. Вільно користується науковою термінологією. Толерантно ставиться до протилежних думок. Збагачує власну духовну культуру шляхом самоосвіти, творчо працює над поглибленням культурно-освітніх знань. Аналізує джерела інформації, нормативно правові документи релігійних конфесій (суспільних об'єднань), довідники, релігійну літературу тощо, добре володіє ознаками та критеріями класифікації релігійних доктрин. Здобувач освіти вільно оперує матеріалом теми, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки та аналізує додаткові джерела філософської літератури. Виконує 85% від загальної кількості тестів.</p>
IV. Високий рівень	10	<p>Здобувач освіти володіє глибокими, знаннями з дисципліни. Самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності. Має діалектичне мислення, аналізує філософські проблеми. Вміє використовувати різноманітні джерела знань, вдаватися до діалогу, доводити власну громадську та світоглядну позицію. На основі аналізу джерел інформації, нормативно-правових документів релігійних конфесій (суспільних об'єднань, довідників, релігійної літератури тощо), використовуючи ознаки та критерії класифікації релігійних доктрин, може визначати типи релігій в конкретній державі. Здобувач освіти вміє порівнювати зміст та характер подій, визначати окремі тенденції та протиріччя філософської думки, робити аргументовані висновки, відрізнити упереджену інформацію від неупередженої, сприймати супротивну позицію як альтернативну. Виконує 95% від загальної кількості тестів.</p>

	11	<p>Здобувач освіти володіє узагальненими знаннями з дисципліни, аргументовано, об'єктивно оцінює досягнення філософської думки та її вплив на розвиток та формування світогляду епохи та майбутнього. Вміє використовувати різноманітні джерела знань, систематично поповнює знання, вміє застосовувати знання при вирішенні професійних питань, вдаватися до діалогу, доводити власну громадянську та світоглядну позицію. Брав участь у конференціях, писав реферат. На основі аналізу результатів самопостережень, використовуючи ознаки конкретної релігійної доктрини, може визначати власні релігійні переконання. Здобувач освіти вільно висловлює власні судження і переконливо їх аргументує самостійно знаходить інформацію в додаткових джерелах (довідники, енциклопедії тощо), вільно орієнтується в термінології, визначає основні тенденції та протиріччя філософського процесу, використовує набуті знання і вміння в практичній діяльності (участь в дискусіях, засіданнях круглих столів). Самостійно виконує 100% від загальної кількості тестів.</p>
	12	<p>Здобувач освіти вільно і творчо володіє матеріалом, визначеним програмою, має діалектичне мислення; аргументовано, науково аналізує філософські проблеми, об'єктивно оцінює досягнення філософської думки та її вплив на розвиток та формування світогляду майбутнього. Вміє використовувати різні джерела знань, систематично поповнює знання, вміє застосовувати знання при вирішенні професійних питань. Вміє вдаватися до діалогу, доводити власну громадську та світоглядну позицію. Може визначати місце релігії, наявність та характер впливу релігійної ідеології на владу та суспільне життя в конкретній державі. На основі аналізу результатів власних спостережень, використовуючи ознаки конкретної релігійної доктрини, визначати релігійні переконання учасників спільної діяльності.</p> <p>Здобувач освіти вміє самостійно набувати знання і застосовувати їх, здатний до самостійного критичного ставлення до філософських проблем.</p>